

telijk vast te

kerkrecht ook
ioren.

er Synode af
te er naar toe
eid, welke de
erandering in

worden, alleen
g een tijd te
en de Schrift
ing Paulus en
lwaalleer aan

schorsing had
in geheel aan
ware gebleven,
teente hebben
t dan tot af-
die vermaning
afzetting uit
municatie uit
ig object van

er een ambts-
friger als lid

idt, zal inzien,
ocht handelen,
uitgesteld
oedigheid van
tot schorsing

telijk door de

at zij daartoe

gelegenheid te

enktijd.

deze:

ingande heden,
in uwe ambts-
tijd van drie
eid te geven
erootmoedi-
aling te be-
E met allen
e zij vanden
alles wat zij

rden blijkt ten
rsing voorhad,
in kwalijk kort

eft voorgezet
net Dr G. korte
gelogenstraft
achtmoedigheid

gewoond, leeft

ok op de ver-
sluit viel ten

G. dit besluit
ien.

er den Praeses
en gericht om
e besluiten te
en het zouden
pers met haar
". Helaas is dit
doeten wij mis-
geval treft de

at ontstemming
en.

welwillendheid

aparigheid?

te Synodeleden

gezonden stuk
geworden, dat
ynode, toen zij
bestond.

t heel wat ge-

kingen, als zou
d, waarvan al-
as, een steekje
in of meer zijn
nkeld; als zou
Synode steeds

teerd zijn.

thans niet met
nen worden ge-

an" geven, die
vergadering de
comité-generaal
men dekte.

Ook het besluit om Dr Geelkerken de bekende verklaring voor te leggen werd met algemeene stemmen genomen. Br Brandsma maakte hierop geen uitzondering.

Alleen toen het op schorsing aankwam, hadden in comité-generaal twee broeders bezwaren hun stem daaraan te geven.

Men lette hierop.

Twee.

Van de 52 stemgerechtigde leden.

Of rekent men er de afgevaardigden van Noord-Holland af, die in deze zaak geen keurstem hadden, van de 48 leden.

Die twee waren br. Brandsma en Dr Van Es. Br. Brandsma wilde, als wij hem goed hebben begrepen, dat eerst nog gepoogd zou worden om het misverstand, dat bijkens het ingekomen telegram bij Dr Geelkerken was ingeslopen, uit den weg te ruimen. De vorige week hebben wij over dit misverstand lang en breed geschreven. Tegenover br. Brandsma meende de Synode, dat dit misverstand geenerlei invloed kon hebben op Dr G.'s weigering om te ondertekenen. Berichtte hij zelf niet, dat ondertekening hem te meer onmogelijk was?

Maar er gebeurde meer. Br. Brandsma bekende in diezelfde zitting, dat hij met zeker vooroordeel ter Synode was gekomen, dat dit echter bij hem geheel was weggefallen, dat hij met name voor Prof. Kuyper de grootste sympathie was gaan koesteren en dat hij noch eenige actie, welke ten deze tegen de Synode zou worden gevoerd, zou stellen, integendeel, dat hij er met alle kracht tegen in zou gaan. Toen hij dan bij de beslissing zijn stem tegen uitbracht, stond hij op, voegde, zonder dat de Praeses nog iets gevraagd had, dus geheel eigener beweging er aan toe, dat hij zich evenwel gaarne aan het besluit der Synode zou konformeerden. En, om dit nu maar dadelijk te vermelden, toen in de volgende week de Synode samenkwam om over de afzetting te beraadslagen en br. Brandsma de vergadering lang vóór de stemming moest verlaten, verklaarde een ander afgevaardigde uit zijn naam, dat hij ervan overtuigd was, dat de Synode de konsekwentie van haar besluit vanden Vrijdagavond had te trekken en dat hij, hoewel zijn werk het moeilijk toeliet opzettelijk gekomen was om zijn stem uit te brengen.

Hieraan ziet men, hoeveel pressie op hem was uitgeoefend!

Nu schijnt het gewoonte te zijn om, als men in besloten zitting te kennen geeft zich gaarne aan een Synodaal besluit te konformeerden, in publieke zitting zijn stem vóór uit te brengen. Daarop hebben enkele broeders ouderling Brandsma gewezen. Heeft men overwegende bezwaren, dan mag dit natuurlijk niet.

Men kan de vraag stellen of het toch eigenlijk maar niet beter is om in zoo'n geval in publieke zitting te herhalen, wat men in comité-generaal heeft gezegd en op dezelfde wijze te stemmen — iets, waarvoor wij wel wat gevoelen — maar men zal moeten toegeven, dat het de moeite niet waard is, daarover zooveel drukte te maken.

Ziedaar nu alles, wat er achter zit. Het hoofdbezwaar van Dr Van Es was van anderen aard. Met een beroep op de brochure van Prof. Rutgers over de rechtsbetroegdheid der plaatselijke kerken, oordeelde hij, dat de schorsing in dit geval ook door de plaatselijke kerk met behulp van de genabuurde kerk moest worden voltrokken. Hem werd toegelicht, in welk verband Prof. Rutgers zoo geschreven had en met de stukken werd aangetoond, hoe deze hoogleeraar zich later had uitgesproken in den zin, waarin thans de Synode geadviseerd werd te handelen. Dr Van Es handhaalde echter zijn standpunt. Hij stemde dan ook tegen. Maar op de vraag van den Praeses of hij zich aan het besluit konformeerde, antwoordde ook hij bevestigend. Ook hij stemde nu in publieke zitting vóór.

Bestaat er nu heusch oorzaak om op de eenparigheid der Synode zooveel af te dingen?

Behooren zij, die er zich toe leenden te insinueren, dat de Synode door de vermelding van de eenparigheid, de goe gemeente een rad voor de oogen heeft gedraaid, zich niet te schamen?

De vermaning. Tegelijk met het schorsingsbesluit werd aan Dr Geelkerken ook een vermaning toegezonden. Deze was reeds te voren gekondigeerd.

Had Dr G. zich bereid verklaard tot ondertekening, dan zou hij genoodigd zijn naar Assen te komen en na het zetten van zijn handtekening zou deze vermaning hem door den Praeses zijn voorgelezen.

Waar zij eerst de vorige week werd gepubliceerd en nog niet in ons blad werd opgenomen, plaatsen wij haar hier.

"Het doet mij innig leed, dat ik mij geroepen zie een woord van ernstig vermaan namens de Synode tot u te spreken. Wij mogen u toch niet verhalen, dat uw handelwijze in deze procedure meermalen niet was, zoals zij van een Christen en dienaar des Evangelies verwacht had mogen worden. Getuigde reeds uw houding tegenover broeder Marinus weinig van zelfverloochenende tegemoetkoming, gelijk zij eisch is van een leider over 's Heeren kudde, inzonderheid hoog waren uw houding en toen tegenover de classis-Amsterdam en haar commissie. Hoeveel onaangenaamheid in

de onderlinge verhouding u smaadt over 's Heeren-gemeente hadden voorkomen kunnen worden, wanneer u met behoorlijke welwillendheid de door haar u gestelde vragen had willen beantwoorden. Ook heeft u door publicaties, deels zelfs van stukken, voor welke openbaarmaking u eerst verlof van de classis had moeten vragen, niet weinig de onrust in onze kerken bevorderd, en haar in opspraak doen komen bij haar vijanden. Hoe geheel anders had u, ook voor zoover u meende ongelijk te liggen, behooren te handelen, om in zachtaardigheid en liefde en nederigheid u een dienaar te betoonen van Hem, Die Zich voor zijn gemeente overgaf, zelfs in den dood en van zichzelf mocht getuigen, dat hij zachtaardig was en nederig van hart. Werden in verband met uw procedure, te uwer verheffing, maar tot bespotting of onteering van uw medebroeders in de bediening, onjuiste berichten in de liberale bladen gegeven, u is daar langen tijd niet tegenop gekomen om er openlijk tegen te getuigen.

Voorts meenen wij, dat u in uw beoordeeling van den bekenden preekbundel van wijlen dr. Oberman en in die van Querido's „Saul en David", alsook in anderen persarbeid in „De Overtoomsche Kerkbode" niet die waakzaamheid en zorg voor de aan uw hoede toevertrouwde zielen betracht hebt, als de Heere van Zijn dienaar eischt. Want terwijl liet voor de behoudenis van den mensch zoozeer aankomt op de rechte voorstelling van den Christus der Schriften en van de verzoening door Zijn bloed, en op de waarschuwing tegen wat tot zonde prikkelen kan, ontbrak het in die recensies en in dien persarbeid aan genoegzame waarschuwing tegen verkeerde prediking van den Christus Gods en van Zijn verzoeningsarbeid en tegen wat tot onkuishheid leiden kon.

Nu brengen wij deze verkeerdheden in uw genoemd optreden en deze gebreken in uwen aangeduiden arbeid u onder het oog, opdat u u daarover zoudt verootmoedigen voor den Heere, en in het vervolg u voor die zonden zoudt wachten.

De Heere geeft aan Zijn dienaren zulk een hoog, maar daarom ook zeer verantwoordelijk ambt, dat naast liefde tot den Heere, allereerst ook wel vraagt veel liefde tot Zijne gemeente en geloovigen, nederigheid, zelfverloochening en waakzaamheid. Mogen de-zen dan al uw verder optreden en uwen verdere arbeid sieren, en daardoor uwerzijds voorkomen worden wat tot ontzieting van 's Heeren naam en tot veront-rusting van Zijne gemeente zou kunnen strekken."

Dr G. moet, mogen wij de pers gelooven, over deze vermaning zeer verantwoordigd zijn geweest. Maar was zijn toorn billijk ontstoken?

Unaniem kennde de Synode zijn optreden vooral tegenover de Classis Amsterdam ten sterkste af alsook zijn gemis aan waakzaamheid en voorzichtigheid in zijn persarbeid.

Nu had de Synode zeker niet ten onrechte van hem kunnen eischen, dat hij daarover berouw zou betoonen en zijn leedwezen uitspreken. Zij had van hem kunnen eischen, dat hij de aangewezen „verkeerdheden" in zijn persarbeid zou herroepen. Maar ook hier koos zij den zachtssten vorm.

Zij wilde het bij een vermaning laten.

Zij wilde het hem hierin nog zoo gemakkelijk mogelijk maken, in de hoop, dat het het gewenschte effect zou hebben.

Doch met minder kon de Synode ook niet toe. Klachten waren ten deze tegen Dr G. ingebracht. Die klachten werden gegrond bevonden. Zij mochten niet in den doofpot gedaan. Dr G. moest er over onderhouden worden.

Hoe kon dit nu, zonder aan de waarheid te kort te doen, welwillender geschieden dan door een vermaning?

Het is een raadsel, hoe Dr G. kan verklaren, dat een man van karakter zich zoo iets niet kan laten welgevallen.

Mannen van karakter kunnen ook dwalen.

En dan pleit het juist voor hun karakter, wanneer zij willig zijn een vermaning daarover aan te nemen.

Afgezien nog daarvan, dat eerbied voor het kerkelijk gezag ons moet weerhouden ons recalcitrant te betoonen.

Ook al zag Dr G. het gewettigde van die vermaning niet aanstonds in, zoo had de Synode er toch recht op, dat hij ze in biddende overweging zou nemen.

Vooral in zulk een geval past de zacht der zelfbeproeving: „En zie, of bij mij een schadelijke weg zij".

Past het getuigenis: „De rechtvaardige sla mij, het zal weldadigheid zijn, en hij bestraffe mij, het zal olie des hoofds zijn".

Had Dr G. de goede bedoelingen der Synode met deze vermaning niet zoozeer miskend, hij zou haar als weldadigheid hebben ondervonden.

— Ethisch?

Men maakt thans een nieuw brandend kwestietje n.l. of Dr Geelkerken Ethisch is of niet.

Een paar korrespondenten verzochten ons oordeel daarover.

Wij willen trachten den belangrijken kant van deze opzichzelf weinig belangrijke kwestie te vinden.

Er wordt door sommigen aldus geredeneerd: indien Dr G. niet Ethisch is en hij is niet Gereformeerd, wat is hij dan?

Door zulk een vraag wil men anderen in het nauw brengen. Dr G., zoo is de pointe van het betoog, moet toch ergens toe behooren. Als iemand dan verklaart, dat hij niet Ethisch is, spreekt hij daarmee toch eigenlijk uit, dat hij Gereformeerd is.

Op deze logika valt nog al wat af te dingen. Ze is meer sofistisch dan logisch.

Men heeft hier een proeve van loketter-manie. Hier wordt uitgegaan van de gedachte: ieder moet in een bestaand loket passen.

En dan ziet men hier slechts drie loketten: Modernisme, Ethische richting en Gereformeerd.

Het Modernisme valt vanzelf weg.

Blijven derhalve slechts twee loketten over: Ethisch en Gereformeerd.

Is iemand nu niet Gereformeerd, dan moet hij bij de Ethischen ingedeeld. En omgekeerd, mag men verfronden, dat hij niet tot de Ethischen behoort, dan moet men hem als Gereformeerd aanvaarden.

Doch zoo eenvoudig staat het niet.

Al bestaan er in deze slechts twee richtingen: de Ethische (waarbij wij gemakshalve ook de Evangelische inbegrijpen) en de Gereformeerde, zoo is daarmee niet uitgemaakt, dat er niet nog andere richtingen kunnen ontstaan.

Misschien zou dat reeds lang zijn gebeurd, indien de Ethische richting niet een veelheid van richtingen in zich sloot en er nog altijd nieuwe bij kan ontvangen.

Er zijn Ethischen van het type-Saussaye Sr, het type-Gunning, het type-Van Dijk, het type-Valeton, het type-Saussaye Jr, het type-Riemens, het type-Obbink, het type-Slotemaker de Bruine, enz.

Het individualisme of wil men: personalisme der Ethischen brengt mee, dat ieder min of meer voor-aanstaand theoloog een eigen type vormt.

En wij gelooven niet, dat er van Ethischen kant eenig bezwaar zou rijzen om ook een type-Geelkerken in zich op te nemen, indien de wensch daartoe te kennen werd gegeven.

Niemand kan precies zeggen, wat Ethisch is. Ook de Ethischen zelf niet.

Bepaalde kenmerken der Ethische richting bestaan er eigenlijk niet.

Wel kan men van iemand verklaren: hij behoort niet tot het type-Gunning enz. Maar als men hem al de typen heeft aangemeten en geen ervan past hem, dan kan men nog niet verzekeren: hij is niet Ethisch, zoo hij althans niet Gereformeerd en toch nog eenigszins „orthodox" is.

Men kan echter ook niet tegen zijn wil besluiten: hij is wel Ethisch.

Menschen, die behoefte hebben aan belijning in hun denken, kunnen zich dat moeilijk voorstellen.

Evenwel heeft men het als werkelijkheid te aanvaarden.

Men mag dan ook nooit konkludeeren: de Ethischen leeren dit of dat. Verder dan: „de meeste of sommige of vele of enkele Ethischen denken er zoo over" kan men niet komen.

Te veel wordt onder ons vergeten, dat wij niet meer leven in de dagen van de vaders der Ethische richting, welke de een meer de ander minder dogmatisch waren aangelegd.

Toen kon men spreken over de Ethische Schrift-beschouwing b.v.

Thans echter niet meer.

Thans kan men alleen negatief iets vaststellen. De Ethischen deelen de Gereformeerde Schrift-beschouwing niet. Doch verder moet gij niet vragen, want dan ontvangt gij zeer uiteenlopende antwoorden.

Wat nu Dr Geelkerken betreft: de Synode heeft niet bepaald: hij is ethisch of hij is niet ethisch, maar hij wijkt op dit en dat punt af van de Gereformeerde belijdenis. Alleen vermaande zij hem, omdat hij in zijn persarbeid niet genoeg met de gevaren der Ethische richting rekende.

Wij doen het veiligst ons hiernaar te houden: Dr G. wijkt op de aangegeven punten van de belijdenis af en hem dan verder maar nergens bij in te deelen.

De tijd zal ons misschien veel leeren.

In vorige gevallen zag men, dat zij, die afweken, zich toch bij een bestaande richting aansloten. Dr H. Jansen en Dr Netelenbos hielden het ook zoo lang mogelijk vol, dat zij goed Gereformeerd waren. Maar de eerste ging al spoedig tot het modernisme over en de tweede voegde zich bij de Ethischen.

Men profeteere niet, hoe het met Dr Geelkerken zal afloopen.

Men wachte liever af en bidde voor hem, dat God hem doe terugkeeren.

Dat hij echter op het standpunt kan blijven staan, waarop hij zich nu bevindt, is niet aannemelijk. Hij zal vooruit of achteruit moeten.

Wat hij totnogtoe als zijn meening heeft gepubliceerd is te negatief en van te weinig inhoud, dan dat hij zijn zelfstandigheid zou kunnen handhaven.

Het zou ons al heel sterk verwonderen, of Dr G. aan een afzonderlijke richting het aanzijn kan geven.

Ook in deze was de geschiedenis der Synode van Assen leerzaam.

Prof. Grosheide merkte in „Noord-Hollandsch Kerkblad" op:

In de tweede plaats mogen we er op wijzen, dat Dr Geelkerken iemand is van wetenschappelijken aanleg. Hij schreef een proefschrift, dat uitsteekt, boven het gewone peil staat en dat nog altijd verdient ernstig te worden bestudeerd. Dr Geelkerken heeft echter den weg der wetenschap niet verder betreden. Toen hij het beroep naar een groote gemeente ontving, heeft hij gemeend dat te moeten aannemen en daarmee was in beginsel beslist, dat hij zich verder niet in de eerste plaats gaf aan de wetenschap.

Wij stellen de beoefening der wetenschap niet boven de ambtelijke praktijk. Integendeel, beide zijn noodzakelijk. Maar beide eischen den volen mensch. En wie zich geroepen acht tot den volen rijkdom van het leven, zal in den regel aan wetenschap weinig meer kunnen doen. Zoo is het ook met Dr. Geelkerken gegaan. En afgedacht van eenige kleinere artikelen heeft hij wetenschappelijk werk als in zijn proefschrift niet meer kunnen leveren.

Voor het geding is dat een schaduwzijde geweest. Want dit bracht dadelijk op wetenschappelijk terrein. En het bleek op de Synode, dat Dr. Geelkerken daarop niet voldoende thuis was. Hij heeft beweringen gemaakt en niet willen terugkomen, die hij niet wetenschappelijk heeft kunnen bewijzen. Zelfs kreeg men soms den indruk, dat Dr. Geelkerken zich tijdens de Synode een standpunt maakte, een standpunt dat onhoudbaar bleek. Zoo is het ook in het rapport der dogmatische commissie aangegeven.

Maar ieder verstaat, hoe daardoor de zaak schade heeft geleden. Wie bepaalde gedachten uit, vooral wie ze onder het groote publiek brengt, moet welbehalven ten lijf komen.

Gebeurt dit niet, dan vermeerdert slechts de verwarring. En wat dat betreft, van de verdediging van Dr. Geelkerken moet gezegd, dat daarin niet altijd die klaarheid was, die men toch van hem mocht vragen. Ieder Synodelid zal, dunkt me, deze woorden willen onderschrijven.

Trouwens heeft Dr. G. ter Synode ongevraagd zelf uitgesproken, dat hij sinds jaren zoó door de praktijk in beslag werd genomen, dat hij zich aan de eigenlijke studie niet kon wijden.

Zulk een achterstand heeft men in geen jaren in het fonds, waarover Dr. G. op 't oogenblik beschikt, lijkt ons dan ook niet groot genoeg, om daaruit een zelfstandige richting te loermeeren.

Evenwel moet ook met dezen faktor gerekend: achter hem staan er, die een grooter fonds hebben.

Heeft Dr. G. omtrent Gen. 2 en 3 geen eigen exegetische, zij hebben er wel een.

Maar die wordt niet ingegeven door religieuze, doch door zgn. wetenschappelijke motieven.

Niet geloovig en dieper Schriftonderzoek leidde hen daartoe, doch de wensch om vermeende wetenschappelijke resultaten niet te moeten prijsgeven voor het geloof aan de Schrift.

Wij zien in dit alles iets tragisch.

De toejuiching, welke Dr. G. ontving, vond voor een deel hierin haar oorzaak, dat men in hem den man zag, die de deur zou openstooten om theorieën, strijdig met de Gereformeerde heilgeloof, onze kringen binnen te dragen.

Wij kunnen daarbij de gedachte niet van ons zetten, dat Dr. G. zelf maar heel weinig daarvan merkt.

Hij wordt als stormruim gebruikt.

En die hem gebruiken, doen dit niet zoozeer uit

sympathie voor de ethische richting, voorzoover wij tenminste kunnen nagaan, als wel om Schriftgeloof en ongelooft wetenschap met elkander in overeenstemming te brengen.

Maar daarom zijn wij ook niet de afzetting van Dr. G. niet klaar.

Er moet meer geschieden.

HEP!

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Het gebed.

Als secretaris van de Chr. Mannenvereniging te D. zond P. M. H. de vraag in „of het gebed vrucht is der wedergeboorte“.

Deze vraag is niet kort en goed te beantwoorden met een „ja“ of een „neen“. Zoo zijn er heel wat vragen. Is de fout van velen — en wie van ons maakt er zich nooit aan schuldig? — het te vergelen, of, erger nog misschien, het niet in te zien.

Hoe oppervlakkiger we leven, hoe meer gevaar we ervoor loopen. Want oppervlakkigheid dringt niet door tot de finere variaties en verschillen tusschen de dingen en de verschijnselen, die meestal in de diepte liggen. Voor hen is al wat takken heeft een boom, en al wat wel draagt een schuip, en daarmee niet dat er allerlei soorten van boomen en schuipen zijn, en dat ook takken hebben kan wat geen boom en wat geen schuip is — dat zijn van die bagatellen waarmee ze zich het hoofd niet breken.

Bij wie ze niet hantieren kan, maken zulke lieden doorgaans geen slecht figuur. Ze zijn met hun antwoord al lang gered, als een ander nauwelijks op weg is om het te vinden, en — wat vooral indruk maakt — het klinkt altijd even resoluut en absoluut.

Wen zouden in hun gezelschap raken, als we op de vraag, of het gebed vrucht is der wedergeboorte, kortaf met „ja“ of „neen“ antwoorden.

„Het gebed“ — dat klinkt haast even onbepaald als „de boom“ of „het weltragend dier“.

Want zooals er boomen en boomen zijn, zoo zijn er ook gebeden en gebeden.

Niet alle bidden is hetzelfde.

Er is een bidden in algemeen-menschelijken; er is ook een bidden in specifiek-christelijken zin.

Dit is geen spitsvondige schoolse onderscheiding, maar een waartoe de leiten zelfs dwingen.

Want bidden doen niet alleen de kinderen Gods, maar ook onbekeerde menschen die nog niet aan alle hogere dingen afgestorven zijn. Bidden doen zelfs de heidenen.

Zooals er op heel de wereld geen volk is zonder religie, zonder godsdienst, zoo is er ook geen volk zonder gebed.

Trouwens het gebed is onafschiedelijk van de religie. Het is er het hart, het is er ook de innigste en meest rechtstreekse uiting van.

Men heeft gezegd, dat de Asser decreten met betrekking tot de *bijzonderheden* in Genesis 2—3 een juk opleggen dat de exegetisch vrijgemaakte ziel niet torsen kan.

Waarbij dan weer naar Genesis één wordt gewezen. Maar wat zijn die bijzonderheden?

Heeft Assen gezegd, dat woorden of uitdrukkingen in de Schrift nooit figuurlijk kunnen zijn bedoeld? Alteminst. Er is alleen gezegd, dat men niet *willkeurig* aannemen mag, dat ze figuurlijk zijn bedoeld.

Van een „stranden op de klip der letterlijkheid“ (ik spreek in meeting-stijl) is dan ook geen sprake; slechts is de *zakkelijkheid* afgewezen.

Dus loopt de vraag hierover; of, wie in Genesis één aan het woord „dag“ een andere betekenis hecht dan gewoonlijk eraan gegeven wordt, dit doet op „*willkeurig*“ wijze, ja, dan neen.

Natuurlijk spreken we alleen over de onder ons bekende theologen, die telkens weer worden aangehaald ten bewijze, dat de één alles mag zeggen, en de ander, in dit geval Dr. Geelkerken, niets.

Laat ons enkelen hooren.

Dr. Kuyper zegt in E. Voto I, 209:

„Daarom verwerpt de kerk van Christus dan ook al deze vinders van nieuwe vondsten, die ons geheel afbrengen van de stille en eenvoudige nuchtere waarheid, en blijft ze Gen. 1 en 2 lezen, zooals het daar staat, en het, zooals het daar staat, *gelooven*. Gelooven een Schepping uit niets door het Woord. Gelooven een Schepping in zes dagen. Gelooven een Schepping in die opevolging, die ons voorgehouden wordt. En gelooven ook een afzonderlijke Schepping van elk ding en elke soort op een der zes dagen.“

Van ds J. C. Sikkels is deze opmerking in „Het Boek der Geboorten“ (bl. 118):

„Op de vraag, of de scheppingsdagen geacht moeten worden *dagen* geweest te zijn, of *tijdperken* van duizenden jaren, kan en mag niet anders geantwoord worden, dan dat zij naar de openbaring Gods „*dagen*“ waren en dus geen „jaren“ of „tijdperken“. De eerste dag is, naar de Schrift, een zich voldeinende ommeloop van het licht en de duisternis tot den avond en tot den morgen. Hoedanig die ommeloop geweest is, en of die reeds met een wentelende beweging der Aarde of der Schepping gepaard ging, weten wij niet. De tijndeeling, die de zon geeft, bestond vóór het einde van den vierden dag in elk geval niet; en de maat, die zonsopgang en -ondergang geven, kan daarom voor de eerste scheppingsdagen zeker niet gelden, terwijl ook de volgende scheppingsdagen *scheppingsdagen* bleven. De scheppingsdag was echter een *dag* van eigen maat, en die maat was gegeven in *een ommeloop van licht en duisternis*, gelijk deze in den

Het komt niet de religie uit eenzelfde wereld op. Die wereld is het ingeschapen besef van een Oppervlakkigheid, het Godskesef, zooals we 't doorgaans noemen. En evenals heel de religie werkt ook en vooral het gebed op uit het gevoel van afhankelijkheid van hoogere macht.

Zoo komt het ook bij heidenen, bij Mohammedanen, bij Joden en bij maar-Christenen, die geen geweld pleegden op het ingeschapen besef van een oppervlakkigheid, tot bidden.

Of zullen we dat geen bidden noemen?

Neen, het echte bidden — het bidden zooals het in overeenstemming is met het wezen en met den eisch onzes Gods, is het niet, evenmin als de religie waartoe het behoort de echte dienst des Heeren is.

Doch zooals de valsche religies der heidenen, maar den drang — zij 't ook door de zonde verdorven en doof-gemaakte dring om „den Heere te zoeken“, of zij Hem immers lasten en vinden mochten, die er in werkt, godsdienst mogen heeten — zoo mag ook het gebed van den heiden nog altoos den naam van gebed dragen.

En dien naam mag veelteer nog dragen het bidden van een maar-christen; want, al is de wereld waartoe het opkomt in geen enkel opzicht beter of heiliger dan bij den heiden — het is dan toch, naar de bedoeling van den bieder, gericht tot den eenigen waarachtigen God.

De Schrift weigert dan ook den naam van „gebed“ aan al zulk bidden van natuurlijke, onwedergeboren menschen niet; geeft er voorbeelden van, en toont ons zelfs (denk aan de geschiedenis van Niubé) hoe God de Heere ook het roepen van onwedergeborenen als geheel aannemen en verhooren kan.

Daarom zou het onjuist zijn, immers in strijd met het Woord, te zeggen, dat alle gebed vrucht is van wedergeboorte.

Doch dat moet ongetwijfeld wel heidenen van het ware bidden, van het gebed in specifiek-christelijken zin.

We zien dat gemakkelijk in, als we bedenken, dat in het gebed het hart van den godsdienst klopt, dat het de allerinnigste uiting is van de religie.

Nooit trekt de hand tusschen den Vader in de hemelen en zijn kind op aarde sterker dan in het echte en waarachtige bidden.

Echt bidden is, gelijk de Schrift het noemt: „den Heere aanroepen“, „God zoeken“, „het aangezicht des Heeren zoeken“, „de ziel opheffen tot God“.

Ma.w. het echte bidden is het zich uitstrekken onder ziel naar onzen God in geloof, in liefde, in verlaten, in bewondering en aanbidding.

En zoo zeker als dit alles in ons niet zijn kan, zoo we niet door den Geest Gods levend-gemaakt en wedergeboren werden — zal er ook van het echte bidden zelfs geen eerste beginsel in onze ziel zijn, buiten wedergeboorte. Daarom heet dan de Heilige Geest, die ons wederom geboren doet worden, ook „de Geest der genade en der gebeden“ (Zach. 12:10), en wijst ons de Apostel Paulus, in Rom. 8:26, in het wonen en werken van dezen geest der gebeden in de harten van Gods kinderen de bron waaraan hun gebedeleven ontspringt.

eersten dag door God werd gewerkt. Bovendien waren op den eersten dag hemel en aarde nog niet gescheiden. Een aardsche dag in den gewonen zin kan dus de eerste scheppingsdag niet genoemd worden. Zooveel is echter zeker, dat de eerste dag, al was het een scheppingsdag, toch een *dag* was, de eerste door Gods scheppend vermogen gevormde dag der Schepping in het *worden* van het licht, in de *concentreering* van het licht, in den *omloop* en werking van het licht tot den *avond* en van de duisternis tot den *morgen*.

Van dr H. Bavinck is dit citaat (Dogm. II, 511, v.):

„Al zijn de dagen van Genesis 1 dus om de genoemde redenen voor dagen te houden en niet met de perioden der geologie te vereenzelvigen, desniettemin dragen zij, gelijk heel het scheppingswerk, een buitengewoon karakter. Dat blijkt uit het volgende. Ten eerste gaat het niet aan, om, gelijk boven reeds is opgemerkt, de creatio prima (eerste schepping) in Gen. 1:1 en den ongevormden toestand der aarde in Gen. 1:2 te brengen tot den eersten dag. Want de eerste avond in Gen. 1:5 valt niet met de duisternis in Gen. 1:2 samen, trad eerst in en kon eerst intreden, nadat het licht geschapen was en een tijd lang geschenen had. Met de schepping van het licht begon dus de eerste dag; nadat dit licht een tijd lang geschenen had, werd het avond en daarna weer morgen. En toen was de eerste dag voorbij; Genesis 1 rekent den dag van morgen tot morgen. Ten tweede worden de eerste drie dagen van de creatio secunda (de tweede schepping, d. w. z. wat Gen. 1:3—31 verhaalt) in het Bijbelsch verhaal op een andere wijze gevormd en berekend, dan de volgende drie. Het wezen van dag en nacht bestaat niet in een korter of langer duur, maar in de wisseling van licht en duisternis, gelijk Gen. 1:4 en 5a duidelijk leert. Deze wisseling werd voor de eerste drie dagen niet door de zon bewerkstelligd, welke eerst op den vierden dag is geschapen, maar kwam op een andere wijze, door de emissie (uitzending) en contractie (samentrekking) van het in vers 3 geschapen licht, tot stand. Indien dit het geval is, zijn de eerste drie dagen, in weerwil van de overeenkomst, in een belangrijk opzicht aan onze dagen ongelijk en dus ongewone, kosmische dagen geweest. Ten derde is het niet onmogelijk, dat ook het tweede drietal dagen nog in dit ongewoon karakter heeft gedeeld. Want wel zijn op den vierden dag zon, maan en sterren geschapen, en laat het zich dus denken, dat het tweede drietal dagen door de rotatie (wenteling) der aarde ten opzichte van de zon is bepaald. Maar uit de formatie van zon en maan en sterren op den vierden dag volgt op zichzelf nog niet, dat de astronomische en tellurische verhoudingen (d. i. die van de planeten en die van de aarde) toen dezelfde als thans zijn ge-

Natuurlijk een wedergeboorte is.

Zoals bij insluiting en Paalgezing behoort, een gebed een wezen. En Heeren de heilige, ook te worden der wedergeboorte.

Het Bidden

De Con voorwaart ter staan, kongres, zij overzicht ka geschied.

Er zijn e die zeker i kunnen we.

Dit congre Er is aan streels wil.

In de zaa interesse.

Wa de v treft — wel me zeer he stelling bij.

van de opv Prof. Polak vol, en de n van te begr hartte hoop i

bij het deba van Prof. I stoud op het zijn, en dat brengen teg en zooveel dragen.

Nu bleek misvatting ding brengt loof. Het is doen gewee opvatting te m van deze dat onze J en dat dit pr

weest. De val en i hebben p dierenwe lring (ve 84 v.); e aard der die, welke den. Ten den dag daarop la opzichten dien dag meering

kondiging tot en hi Adam en mogelijke enkele ur

toch nie het eerste God sche geeft Hij treedt in, schepping maal vera toebereid

Naa de prof. Noore Eeuwen Ge synode tege zwaar teger woord „dag eeuwen uits gaat hij toc „dagen“ va en volgens zulke uitkor matie denke

dat nie een, maa dat Ge en daarv wat uit v

dat be „avond, c WUST a dat wij een dag t

Nu zou l uitlatingen.

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Schepping en Paradijsverhaal.

III. (Slot).

Tenslotte is te Utrecht ook verband gelegd tusschen Genesis 2—3 en Genesis één.

De opvatting, die de synode tegenover dr. Geelkerken heeft gehandhaafd met betrekking tot Genesis 2—3 heet onhoudbaar, zoodra men ze geldig maken wil bij de bestudeering van Genesis één.

Lang behoeft men niet te raden naar de bedoeling van deze uitspraak, waarmee de bezwaarden opgewekt worden, naar hun kerkeraad te gaan, teneinde hen te overtuigen van Assens onwetenschappelijkheid en mechanische gebondenheid. Immers, op allerlei wijze is aan deze Utrechtsche redeneering vertolking geschonken. Men heeft van verschillende zijden gevraagd: waarom mag de één in Genesis één het woord „dag“ opvatten in een anderen zin dan gewoonlijk aan dat woord toegekend wordt; en waarom mag de ander dat niet, als hij in Genesis 2—3 het woord „slang“ opvat op andere wijze dan gewoonlijk geschiedt, en eveneens het begrip „boom“, etc.?

Ja, deze vraag is geworden tot wapenkreet; zij is in den mond van „bezwaarden“ van bepaalde makelij geworden tot een ultimatum; hetgeen bewees, dat zij als *vraag* nog al oratorisch bedoeld was; meer, dan in „bezwaarde“ zielen pleegt het geval te zijn.

Nu moet men altijd een beetje bang zijn voor de vraag: waarom mag *hij* dit, en waarom mag *ik* het niet? Gewoonlijk toch vergeet men dan, dat wat de één doet iets anders is, dan wat de ander verricht, ook al lijken de gevallen op elkaar. Wie zoo doet, is een beetje al te veel aan den buitenkant bezig, en ziet voorbij, dat elke uitlating opkomt uit een bepaalde beschouwing; dat men alles, wat leeft, niet alleen de Schrift, maar *alles*, wat leeft, moet bezien op „*organische*“ manier; d. w. z. niet van de deelen uitgaan tot het geheel, maar van het geheel uitgaan tot de deelen. Houdt men zich aan dien door dr. J. G. Geelkerken nog onlangs gestelden regel, dan zal men geen triumfantelijk gezicht zetten, als men naar de wijze der rabbijnen zeggen kan: waarom hij wel, en waarom ik niet?... want men zal bedenken, dat wijzen dan rabbijnen één ding altijd onthouden: men moet bij elk speciaal verschijnsel uitgaan tot het daarachter liggende *algemeen beginsel*. Ga tot den *achtergrond der levende dingen*, en ge weet: als twee hetzelfde doen, is het nog niet hetzelfde.

En straks gaat ge nog een stapje verder, en bekent bij uzelf: ze leken hetzelfde te doen, maar het was ten zeerste onderscheiden.